

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เยาวชนถือเป็นสมาชิกสำคัญของครอบครัวและเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศชาติ หากเยาวชนได้รับการพัฒนาให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรม ได้รับการเอาใจใส่ ชี้นำให้มีความคิด ความสามารถที่จะตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล พิจารณามุมมองของปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เขาย่อมมีการเจริญเติบโตอย่างสมวัย สุขภาพจิตดี มีภูมิคุ้มกันที่สามารถอยู่ในสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สอดคล้องกับนโยบายเยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว (พ.ศ.2545-2554) (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2545) ที่กล่าวถึงคุณสมบัติเด็กและเยาวชนที่เป็นเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา 6 ประการ ดังนี้

1. มีความผูกพันในครอบครัว ภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีทักษะในอาชีพและการดำรงชีวิตที่รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น
2. มีสุขภาพและพละนาบแข็งแรงและรู้จักการป้องกันตนเองจากโรคและสิ่งเสพติด
3. มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ จริยธรรม คุณธรรม และมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบตามวัย
4. มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจในการทำงานสุจริต
5. รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้าน และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
6. รู้จักช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ

เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีพฤติกรรมความรับผิดชอบ และการรู้จักคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้าน เยาวชนควรต้องได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (Adversity Quotient) หรือ AQ เนื่องจากเป็นความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค ความยากลำบากในชีวิต ทำให้บุคคลมีความแข็งแกร่ง ยืนหยัด ต่อสู้กับปัญหาอุปสรรค ความท้าทายที่เขาต้องเผชิญในชีวิต (Stoltz, 1997) ซึ่งนายแพทย์วิฑูรย์ นาควิระ (2544) อธิบายเพิ่มเติมว่าเป็นความบึกบึน อดทนเมื่อมีอุปสรรคและสามารถฝ่าฟันได้อย่างคนมีกำลังใจและความหวังอยู่เสมอ นอกจากนี้ ยังเป็นความสามารถในการควบคุมวิกฤติ มีสติ มองวิกฤติมาจากปัจจัยภายนอกมากกว่าภายใน แต่ยินดีเข้าร่วมรับผิดชอบ ไม่ทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ อดทนต่อความยืดเยื้อของปัญหาได้ จึงมองปัญหาเป็นพลังชีวิต

มองความล้มเหลวเป็นบันไดสู่ความสำเร็จ เปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาส (ธีระศักดิ์ กำปรรณารักษ์, 2551) ด้วยเหตุนี้ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคจึงเป็นคุณสมบัติที่ทำให้เยาวชนมีความคิดอย่างมีเหตุผลภายใต้ความเป็นจริง มีการควบคุมอารมณ์และการแสดงออกที่ดี รวมถึงแก้ไขปัญหาลักษณะต่างๆ อย่างสร้างสรรค์

ด้วยเหตุที่ผู้มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูง มีความอดทน จิตใจเข้มแข็ง มีเป้าหมายชัดเจนแน่นอน มีความคิดเชิงรุกต่อปัญหา ไม่สูญเสียความมั่นใจและความหวังง่าย ๆ ไม่ลดละความตั้งใจ สามารถอดทนต่อความเหนื่อยยากลำบาก ความเจ็บปวด การรอคอย และความเบื่อหน่าย ไม่จมอยู่กับความทุกข์ที่มาพร้อมปัญหา เข้าใจว่าปัญหาลักษณะต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เชื่อมั่นในความสามารถว่าแก้ไขปัญหานั้นได้ แล้วหาทางแก้ไขปัญหานั้นที่ มองโลกแง่บวก ด้วยเหตุนี้ เขาจึงเป็นผู้ที่มุ่งมั่น ไม่ย่อท้อจนกระทั่งสามารถพบความสำเร็จ เต็มไปด้วยพลังโดยไม่คำนึงถึงพื้นฐานชีวิต ข้อได้เปรียบ จุดอ่อน หรือโชคชะตาชีวิต เมื่อพบวิกฤตการณ์เขาไม่หลบหนีหรือล้มเลิกแม้ตกอยู่ในสภาพการณ์เลวร้าย รวมถึงมีการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งเพื่อตนเองและสังคม (Stoltz, 1997)

ในทางตรงกันข้าม ผู้มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคต่ำ ไม่อดทนต่อปัญหา อุปสรรค ความยากลำบากหรือการแก้ปัญหานั้น ยอมแพ้ ล้มเลิก ละทิ้งความมุ่งมั่นที่สำคัญของชีวิต รับรู้ว่าคุณสมบัติความยากลำบากแม้เพียงเล็กน้อยก็อยู่เหนือการควบคุม ต้องยอมจำนนกับภาวะเลวร้ายนั้น โดยไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งใดๆ ได้ เพราะบางและอ่อนแอเมื่อเผชิญกับอุปสรรค หรืออ่อนล้าเกินไปแม้กับเหตุการณ์ไม่ปกติในชีวิตประจำวัน บางคนวนเวียนกับความรู้สึกพ่ายแพ้ สูญเสีย ทุกข์ทรมานกับความยากลำบาก จึงรู้สึกเลวร้าย ซึมเศร้า มองโลกแง่ร้าย (สันสนีย์ ฉัตรกุลปต์, 2545) กอดคอกัน เก็บกด มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมรอบตัว ต้องการให้ปัญหาที่เผชิญอยู่หมดไปโดยเร็ว บางคนหมกมุ่นกับสิ่งที่ผิด เช่น ติดแอลกอฮอล์ ติดสิ่งเสพติด ฯลฯ (Stoltz, 1997) ลักษณะเช่นนี้ส่งผลกระทบต่อความล้มเหลวในการศึกษาและอาชีพ ปัญหาสุขภาพจิต สัมพันธภาพกับผู้อื่น รวมถึงการดำรงชีวิต

แต่เนื่องจากเยาวชนส่วนใหญ่อยู่ในวัยกำลังศึกษา มีอายุระหว่าง 18-25 ปี เป็นช่วงวัยรุ่นตอนปลาย จึงมีรูปแบบกระบวนการพฤติกรรมพ้นจากวัยเด็กแล้วแต่ยังไม่เป็นผู้ใหญ่สมบูรณ์ เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญ มีความรู้สึกเร็วต่อสิ่งเร้าที่อยู่รอบๆ ตัว ได้รับการช่วยเหลือได้ง่าย รวมถึงปฏิกิริยาตอบสนองทางอารมณ์มีความรุนแรง แม้เป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการทางปัญญาอย่างมาก แต่ยังคงขาดประสบการณ์ ความรู้ ทำให้ผิดหวังและพบกับปัญหาอุปสรรคได้ง่าย เมื่อเขาเผชิญปัญหา หลายคนใช้วิธีจัดให้หมดไปอย่างไม่เหมาะสม ทำให้เกิดผลพวงอันตรายต่อตนเองและสังคม เป็นผลสืบเนื่องให้เกิดปัญหาสังคม ซึ่งข้อมูลจากสถาบันรามจิตติ (2551) แสดงให้เห็นสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนในปี พ.ศ. 2549-2550 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาคืบคลานเป็นครั้งคราวถึงประจำร้อยละ 48.88 มีอาการเครียดจนนอนไม่หลับหรืออาเจียนร้อยละ 54.19

นักศึกษาลอกการบ้านหรือข้อสอบเพื่อนร้อยละ 78.32 มีความคิดอยากทำศัลยกรรมร้อยละ 28.25 ชื่อของตามห้างสรรพสินค้าเป็นประจำร้อยละ 32.17 ฯลฯ นอกจากนี้ ข้อมูลวิกฤตนักศึกษาไทย ความรุนแรงและทางออก (อมรวิชัย นาคทรพร และยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์, 2552) แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษามีรูปแบบการดำเนินชีวิตโดยแบ่งเป็นมิติต่างๆ และพบปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ นักศึกษาค้มเหล้าร้อยละ 42 สูบบุหรี่ร้อยละ 22 เที่ยวห่างเป็นประจำร้อยละ 13 ขอมรับว่ามีเพศสัมพันธ์แล้วร้อยละ 31 อยากทำศัลยกรรมปรับปรุงภาพลักษณ์ร้อยละ 24 เคยมีอาการเครียดจนนอนไม่หลับหรืออาเจียนร้อยละ 31 เคยลอกข้อสอบเพื่อนร้อยละ 60 ถูกขู่กรรโชกทรัพย์ร้อยละ 9 ถูกทำร้ายร่างกายในสถานศึกษาร้อยละ 15 เป็นต้น

เนื่องจากนักศึกษาระดับอุดมศึกษาประกอบด้วย นักศึกษาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยรัฐบาลและนักศึกษาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน ซึ่งผู้ตัดสินใจเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยเอกชนมีเหตุผลหลายประการ เช่น การพลาดหวังจากการสอบเข้ามหาวิทยาลัยรัฐบาล การหลีกเลี่ยงการสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อ การได้รับคำแนะนำ ชักชวนจากรุ่นพี่หรือบุคคลรอบข้างเกี่ยวกับชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย ความสะดวกสบายหรือสิ่งอำนวยความสะดวกรวมถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัยของมหาวิทยาลัย ความเชื่อว่าจะได้รับความเอาใจใส่ ความเห็นอกเห็นใจจากคณาจารย์ผู้สอนจนจบหลักสูตร ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนส่วนใหญ่จึงยังมีนิสัยรักความสะดวกสบาย ไม่ชอบทำงานยากหรือเรียนวิชาที่ยาก ขาดความอดทนในการฝึกฝนความสามารถของตนเอง ขาดความเข้มแข็งทางจิตใจที่จะแข่งขันและแก้ไขปัญหาอุปสรรค บางส่วนต่อการเผชิญและแก้ไขปัญหา ขาดการปรับตัวที่ดี ขาดวินัยที่ดีและความมุ่งมั่นในการศึกษา เช่นเดียวกับข้อมูลในรายงานการวิจัยที่ระบุว่าลักษณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน โดยภาพรวมไม่สูงนัก อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยมีลักษณะทางสติปัญญา เช่น การค้นหาสาเหตุและพยายามแก้ไขปัญหานั้น เรียนรู้และแก้ไขข้อบกพร่องในการทำงาน ความพยายามเรียนวิชาต่างๆ ที่สุด ความรับผิดชอบต่อปัญหา ความพร้อมในการเผชิญปัญหา ฯลฯ ลักษณะทางอารมณ์ เช่น คิดวิตกกังวลกับปัญหาที่ยังไม่เกิดขึ้น ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ความมั่นคงทางอารมณ์ ความอดทน อยู่ในระดับปานกลาง ลักษณะทางจิตใจ เช่น ชอบทำงานท้าทาย มีใจจดจ่อกับงานจนกว่าจะเสร็จ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ฯลฯ ก็อยู่ในระดับปานกลาง (มนัสนันท์ เจริญรัตน์, 2540)

ลักษณะปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนมีความเด่นชัดมาจากข้อค้นพบในงานวิจัยของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่ศึกษาสาเหตุที่ทำให้นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พบว่ามีสาเหตุแตกต่างกัน ได้แก่ ขาดเรียนบ่อย เข้าเรียนสาย ไม่สนใจเรียน ไม่เห็นประโยชน์และความสำคัญของวิชาที่เรียน ไม่อ่านหนังสือเตรียมสอบ พุดคุยกับเพื่อนในห้องเรียน เพื่อนชักชวนไปเที่ยว เป็นต้น (สวางค์ศรี พรสุวรรณ และคณะ, 2546) และยังพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนไม่ตั้งใจเรียน ได้แก่ มีความรู้ในวิชาพื้นฐานน้อย ไม่เข้าใจเนื้อหาวิชา ไม่มีการวางแผนหรือเป้าหมายในชีวิตชัดเจน ไม่นัดหรือไม่ชอบในสาขาวิชา

ที่เรียน อยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ไม่ขยันและไม่ตั้งใจเรียน เนื้อหาวิชาส่วนใหญ่ที่เรียนยากเกินไป ไม่สนใจเรียนเองหรือขี้เกียจเรียน ติดเพื่อน ชอบเที่ยว ฯลฯ (ศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2550)

ผลจากลักษณะนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนยังส่งผลต่อเนื่องมาถึงพฤติกรรมในการทำงาน ร่วมกัน ได้แก่ การขาดความรับผิดชอบ ต้องคอยกระตุ้นหรือบอกให้ทำงานกลุ่ม ความมีอคติกับเพื่อน ไม่ให้ความร่วมมือกับงานกลุ่ม เกี่ยงการทำงาน ฯลฯ

“ งานกลุ่มต้องคอยบอก ให้เพื่อนทำตาม เพื่อนทำงานได้ไม่ดีเท่าที่ควร เราต้องคอยแก้ไข ขาดความรับผิดชอบ ความคิดเห็นไม่ค่อยตรงกัน ” (ชาวลิต ชันอุละ , สัมภาษณ์ , 18 กันยายน 2551)

“ ทำงานกลุ่มต้องแบ่งปันความเห็นกัน มีปัญหา อคติกับเพื่อน ” (วิมลรัตน์ โรจนธรรมเจริญ , สัมภาษณ์ , 19 กันยายน 2551)

“ การเรียน เพื่อนไม่ให้ความร่วมมือทำงานกลุ่ม ” (พงศกร ไตรรงค์ถาวร , สัมภาษณ์ , 19 กันยายน 2551)

“ เพื่อนเริ่มหวงวิชา ไม่ช่วยทำงาน เกี่ยงงาน ” (พงศกร พะลายานนท์ , สัมภาษณ์ , 19 กันยายน 2551)

จากลักษณะและพฤติกรรมข้างต้น เช่น การรักความสะดวกสบายเกินควร ขาดการเห็นคุณค่าในตนเอง ขาดความรับผิดชอบ ขาดความเพียรพยายาม ความมุ่งมั่นในการเรียนจนก่อให้เกิดปัญหาในการเรียน เพิกเฉยต่อการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในบทบาทผู้เรียน ขาดความเข้มแข็งทางจิตใจที่จะจัดการกับปัญหาอุปสรรคหรือเรื่องต่างๆ ในชีวิต ฯลฯ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคน้อย ขาดความเข้มแข็งอดทนในการเผชิญปัญหา ไม่สามารถอดทนต่อความเหนื่อยยาก ความทุกข์จากปัญหา ไม่เชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถแก้ปัญหาและควบคุมสิ่งต่างๆ ได้ เช่นเดียวกับที่ อารี พันธุ์มณี (2546) กล่าวว่า ผู้มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคจะมีความอดทน จิตใจเข้มแข็ง อดทนต่อความเหนื่อยยากลำบากได้ แต่ปัจจุบันพบว่าเยาวชนขาดความอดทน ความเข้มแข็ง มีจิตใจอ่อนแอ ไม่สามารถเอาชนะความกลัว ความยากลำบากหรือความขี้เกียจได้ นอกจากนี้ เขายังรักความสะดวกสบาย ยึดวัตถุเป็นที่ตั้ง เวลามีปัญหาใช้ชีวิตแก้ปัญหาแบบฉาบฉวย ขาดวิचारณญาณ รวมถึงการใช้ความรุนแรงในการจัดการกับปัญหา โดยเริ่มจากการทำร้าย การเอาชีวิตเข้าแลก ข่มขู่ตัวเองหรือข่มผู้อื่น ซึ่งเป็นการหนีปัญหาไม่ใช่การแก้ปัญหา

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค เช่น รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ครอบครัวจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งแวดล้อมที่ทำให้บุตรหลานไม่เคยพบความยากลำบากจึงทำให้เขาไม่มีภูมิคุ้มกัน อ่อนแอ แก้ปัญหาไม่ได้ การเป็นแบบอย่างเรื่องการแก้ไขปัญหาของผู้ปกครองและบุคคลรอบข้าง (วิทยานาควัชระ, 2544) ปัจจัยภายในตัวบุคคล เช่น การมีสมาธิ แน่วแน่กับจุดมุ่งหมายในชีวิต ความเชื่อมั่นในตนเอง (ญาณิกา สวัสดิพิงศา, 2549;

ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2545) การเห็นคุณค่าในตนเอง (กนกวรรณ อบเชย, 2550; อติวรรณ อภิรักษ์ชาคร, 2550) ความภาคภูมิใจในตนเอง ความกระตือรือร้น ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (รัชภูมิ แพงมา สมบัติ ท้ายเรือคำ และประสาธ เมืองเฉลิม, 2551) การมองโลกแง่บวก (อาทิตา กลับเพิ่มพูล, 2549) การรับรู้ความสามารถของตนเอง (สุกฤษ สุควีไล, 2550) ความสามารถรู้จักและเข้าใจผู้อื่นได้ (จันทร์ชลิ มาพุท, 2546) เป็นต้น

การเพิ่มความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ถือเป็นเรื่องสำคัญที่มีผลพวงระยะยาวต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลและสุขภาพสังคม ที่ผ่านมามีผู้วิจัยหลายท่าน สร้างรูปแบบพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค เช่น นันทิยา วชิรลาภไพฑูริย์ (2547) ฝึกอบรมเพิ่มความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยการเรียนรู้พฤติกรรมกรรมการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค โดยจัดให้กับเยาวชนกระทำผิดชาย ใช้หลักการเทคนิคลำดับขั้นตอนลีด (The LEAD Sequence) เป้าหมายเพื่อลดการกระทำผิดของเยาวชน อนันต์ เอนกวิชฌกุล (2550) จัดโปรแกรมฝึกอบรมความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับพนักงานขาย ของบริษัทจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้า โดยใช้หลักการของ Stoltz (1997) และศ.ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์ เป้าหมายเพื่อเพิ่มยอดขายสินค้า กัมพล เจริญรักษ์ ประวิต เอรารวรรณ และไพบูลย์ บุญไชย (2551) พัฒนาชุดฝึกความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนกระแซงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต4 ใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมกลุ่ม เป้าหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการปรับตัว

สำหรับในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ด้วยการนำแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสมาผสมผสานกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน สำหรับแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ประกอบด้วย การพัฒนาให้คนมีคลื่นสมองต่ำ ผ่อนคลายให้เกิดกว้างรับรู้ด้วยเสียงเพลงและจินตนาการ โดยเชื่อว่าในสภาวะคลื่นสมองต่ำ บุคคลสามารถดึงพลังปัญญามาใช้ได้สูงสุด จึงมีสมาธิสูง พลังความคิดด้านบวกสูง ผ่อนคลายสูง ความจำดี อารมณ์สงบ เยือกเย็น (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2542) เขาจึงสามารถควบคุมตนเอง หรือสถานการณ์ปัญหาต่างๆ ได้ ค้นหาสาเหตุของปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและมีเหตุผล เห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น (วิระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา, 2538) การให้พลังทางบวกและมีภาพจน์ที่ดีต่อตนเองเป็นการเพิ่มพลังแห่งความเชื่อมั่น (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2545) ทำให้บุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รู้จักเรียนรู้จากสิ่งที่ผิดพลาดเพื่อแก้ไขปรับปรุง มีสติรับมือกับปัญหา มีความหวังในชีวิต การฝึกฝนปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ก่อให้เกิดการพัฒนาจากภายในสู่ภายนอก เป็นการเปลี่ยนจากอุปนิสัย คุณลักษณะ และส่งผลต่อชะตาชีวิตของบุคคล สำหรับหลักการเรียนรู้ร่วมกัน เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง (เยวพา เฉชะคุปต์, 2522) การเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียน ด้วยการฟังพาอาศัยกันและกัน ปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ ใช้ทักษะทางสังคม และใช้กระบวนการกลุ่ม การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนผู้มีความรู้ที่มีพื้นฐานชีวิตต่างกัน ผู้เรียนจึงเรียนรู้จาก

การช่วยเหลือกันและกัน (Bruffee, 1992) ผู้วิจัยได้ผสมผสาน 2 แนวคิด เพื่อสร้างกิจกรรมการศึกษา โดยคำนึงถึงพัฒนาการทางสังคมของผู้เรียนที่ต้องการเข้ากลุ่มและทำงานร่วมกับเพื่อนวัยเดียวกัน (Slavin, 1991) ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่พบมากที่สุดของผู้เรียน ระดับอุดมศึกษา (พรทิพย์ บุญรอด, 2534; รุ่งฟ้า กิติญาณสันต์, 2549)

ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบลักษณะกิจกรรมการศึกษาที่ผู้วิจัยจัดขึ้นและผู้วิจัยท่านอื่นๆ ได้ดำเนินการไปแล้ว เพื่อแสดงให้เห็นความเด่นชัดของเป้าหมายปลายทางที่ผู้เรียนได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดขึ้น ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบลักษณะกิจกรรมการศึกษาที่ผู้วิจัยจัดและที่ผู้วิจัยอื่นดำเนินการแล้ว

รูปแบบ	กลุ่มเป้าหมาย	หลักการหรือเทคนิคที่ใช้	วัตถุประสงค์	เป้าหมายปลายทาง
การฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบ	เยาวชนชายที่กระทำความคิด	เทคนิคลำดับขั้นตอนลีด (The LEAD Sequence) โดย Stoltz (1997)	เพิ่มความสามารถเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค	ลดการกระทำความคิดของเยาวชน โดยลดปัญหาด้านอารมณ์
การฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบ	พนักงานองค์กรเอกชน	หลักการของ Stoltz (1997) และ ศศ.ธีระศักดิ์ กำปารณารักษ์	เพิ่มความสามารถเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค	เพิ่มยอดขายสินค้า
การฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบ	นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดศรีสะเกษ	เทคนิคการจัดกิจกรรมกลุ่ม	เพิ่มความสามารถเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค	เพิ่มความสามารถในการปรับตัว
การฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบ (ที่ผู้วิจัยจัดขึ้น)	นักศึกษาปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเอกชน (18-25 ปี)	<u>แนวคิดนี้ โอฮิวแมนนิส</u> 1.พัฒนาให้มีคลื่นสมองคำผ่นคลายให้เกิดกว้างรับรู้ด้วยเสียงเพลง จินตนาการ 2.ให้พลังทางบวกและมีภาพพจน์ที่ดีต่อตนเอง 3.ฝึกฝนปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ <u>แนวคิดเรียนรู้ร่วมกัน</u> 1.ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 2.การเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียน คือ ฟังพาทอาศัยกันและกัน ปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด รับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ ใ้ทักษะทางสังคม ใช้กระบวนการกลุ่ม	เพิ่มความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค	-พัฒนาให้คนสมบูรณ์ทุกด้าน 1)ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง 2)จิตใจมั่นคงเข้มแข็ง มีสมาธิ มีสติ เห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น3)จิตใจขั้นสูง มีความรักความเมตตาที่ยิ่งใหญ่ จึงมีจิตใจที่สงบนิ่ง 4) ความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพ -พัฒนาการพึ่งพาตนเอง การเชื่อมต่อกความรู้ (articulate) -การคิดเป็น

ในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ผู้วิจัยจัดขึ้น มีลักษณะเป็นการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน กล่าวคือ

1. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค เป็นส่วนที่ช่วยสนับสนุนและเติมเต็มผู้เรียน ให้ได้เรียนรู้สิ่งที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงและได้รับการพัฒนาตนเองให้มากที่สุด โดยยึดหลักปรัชญาของการศึกษานอกระบบที่ว่า การศึกษาคือชีวิต ชีวิตคือการศึกษา(เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2530) เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในทุกแง่มุมของชีวิต ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ทันทีในวิถีชีวิตของตน

2. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักใช้ความคิด ตัดสินใจ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นผู้ลงมือทำฝึกฝนปฏิบัติด้วยตนเอง ความเข้าใจอย่างแท้จริงในเรื่องต่างๆ จึงเกิดขึ้นจากตัวผู้เรียนเอง

3. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค สามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้ว่าเป็นผู้ใด การจัดการเรียนรู้จึงมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้การเรียนเป็นความสนใจและสมัครใจของผู้เรียน (ทองอยู่ แก้วไทรชะ, 2544 ; อุ้นตานพคุณ, 2546)

4. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค มีความยืดหยุ่นทั้งในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา การวัดและการประเมินผล สามารถจัดทั้งในระบบโรงเรียนหรือนอกระบบโรงเรียนก็ได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, มปป.)

5. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค จัดในบรรยากาศความสัมพันธฺ์แบบไม่เป็นทางการ ผู้เรียนและผู้วิจัยสามารถเรียนรู้ไปพร้อมกันได้ มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้วิจัยเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในลักษณะผู้กระตุ้น ผู้ร่วมเรียน ผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ และผู้ให้กำลังใจ (วิศนี ศิลตระกูล, 2545)

6. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค พัฒนาขึ้นตามจุดมุ่งหมายการศึกษานอกระบบที่ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกเพศ ทุกวัย ให้ได้รับความรู้ การพัฒนาไปในทางที่ถูกต้อง เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสศึกษาหาความรู้ที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตได้

เท่าเทียมกัน ตลอดจนเพิ่มคุณค่าการศึกษาให้แก่ประชาชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียนและสร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัว ท้องถิ่น สังคมส่วนรวม และช่วยแก้ปัญหาสังคม

สำหรับในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาแนวทางที่เหมาะสม มีความเป็นไปได้ และได้รับประโยชน์สูงสุด จึงดำเนินการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน ในรูปแบบการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้วยเหตุผล ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค จัดทำเป็นกระบวนการเฉพาะ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกึ่งถาวรในพฤติกรรมของผู้เรียน ต้องการให้ผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาความสามารถพื้นฐาน สติปัญญา และควมามีเหตุผล เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนในด้านทักษะ ความรู้ และทัศนคติ (วิจิตร อาวะกุล, 2537)

2. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค ผู้วิจัยกำหนดกิจกรรมการศึกษาที่มีรูปแบบให้ความรู้ผสมผสานกับการฝึกทักษะ นักศึกษาต้องลงมือฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรียนรู้ร่วมกันจึงเป็นการช่วยเหลือกันและกันในการเรียนรู้ (Barkley, Cross and Major, 2005) สะท้อนประสบการณ์จึงเกิดความเข้าใจร่วมกัน

3. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค ผู้วิจัยจัดในลักษณะการฝึกอบรมเสริมความรู้ทักษะชีวิต ระยะเวลา ซึ่งผู้เรียนเรียนตามความสมัครใจ จึงกำหนดระยะเวลาชัดเจน เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาและข้อจำกัดเรื่องความพร้อมและการเดินทาง

4. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิควิธีการ และกิจกรรมเรียนรู้ต่างๆ เพื่อพัฒนาความคิดและทักษะของนักศึกษาทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม เพื่อตอบสนองความต้องการตามพัฒนาการของผู้เรียนที่จะเข้ากลุ่มและการเรียนรู้พฤติกรรมสังคม (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2549) การจัดเป็นแผนการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนทำให้สามารถจัดลำดับความสำคัญก่อน-หลังได้ครอบคลุม การจัดการเรียนรู้จึงมีความยืดหยุ่น

ทฤษฎี แนวคิดในการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีจำนวนมาก ก่อนเลือกหลักการใดๆมาประยุกต์ใช้ นักการศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ เช่น ลักษณะของผู้เรียนหรือผู้รับบริการ ปัญหาและความต้องการ ปัจจัยบริบทภายในและภายนอก วิธีการเรียนการสอน แนวคิดปรัชญาพื้นฐาน ฯลฯ ในการวิจัยนี้ มีแนวคิดทฤษฎีที่มีลักษณะโดดเด่นและเหมาะสมที่จะนำมาใช้เพื่อ

พัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค นั่นคือ แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน

แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเป็นปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่ มีลักษณะเฉพาะและมืองค์ประกอบที่โดดเด่นที่สนับสนุนการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของผู้เรียน กล่าวคือ แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสนั้นการพัฒนาคนและคุณภาพของคนให้สมบูรณ์แบบที่สุด แตกต่างจากแนวคิดทางการศึกษาทั่วไปที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ด้านวิชาการหรือวิชาชีพต่างๆ มีการพัฒนาเฉพาะร่างกายและจิตใจในระดับจิตสำนึกเท่านั้น เป้าหมายของแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสในการพัฒนามนุษย์และสังคม เริ่มจากการพัฒนาตนเองทั้งทางร่างกายและจิตใจแล้วถ่ายทอดความรู้สึกที่ดีที่เต็มไปด้วยความรักความเมตตาที่ยิ่งใหญ่เข้าสู่การดำเนินชีวิตเพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดีงาม ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสบุคคลต้องได้รับพัฒนาร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง พัฒนาจิตใจให้มั่นคงโดยควบคุมความคิดและการกระทำของตนเอง มีระเบียบวินัย จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งความมั่นคงทางจิตใจช่วยให้บุคคลคิดอย่างสมเหตุสมผล มีสติรู้จักควบคุมตนเองและสถานการณ์ พิจารณาค้นหาสาเหตุและแนวทางแก้ไข จำกัดความคิดเลวร้ายด้วยการมองโลกบวก และมีความอดทน พัฒนาจิตใจขั้นสูงสุด คือ มีความรักความเมตตาหรือความรักไร้จำแนก ซึ่งทำให้มีจิตใจเยือกเย็น สงบนิ่ง มั่นคง จนไม่หวาดกลัวต่ออุปสรรคที่พบเจอในชีวิต เป็นเกราะป้องกันความรู้สึก ความคิดในทางลบที่เกิดขึ้นในจิตใจได้อย่างดี และพัฒนาความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพด้วยลักษณะเฉพาะของแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสดังกล่าว ทำให้บุคคลต้องย้อนกลับมาศึกษาตนเองเพื่อพัฒนาและนำจิตสำนึก จิตใต้สำนึก และจิตเหนือสำนึกมาสร้างความสำเร็จและความสุขให้ชีวิตตนเองและผู้อื่น (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2535)

ในแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสมีองค์ประกอบที่มีคุณค่าที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ดังนี้

1. การมีคลื่นสมองต่ำ แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเชื่อว่าในสภาวะคลื่นสมองต่ำ บุคคลสามารถดึงพลังปัญญามาใช้ได้สูงสุด มีสมาธิสูง พลังความคิดด้านบวกสูง การผ่อนคลายสูง ความคิดสร้างสรรค์สูง ความจำดี เห็นคุณค่าในตนเอง อารมณ์สงบ เยือกเย็น (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2542) ผู้มีสมาธิ ย่อมมีใจจดจ่ออยู่กับกิจกรรมหรือการแก้ปัญหาอุปสรรคอย่างคงทน ไม่วอกแวกกับสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กระทำอยู่ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ต้องการของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (ตันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2545) ด้วยภาวะคลื่นสมองต่ำ จิตสำนึกมุ่งไปยังประสบการณ์เรียนรู้ จิตใต้สำนึกจึงสามารถทำหน้าที่บันทึกข้อมูลที่เป็นประโยชน์ใหม่ๆ และไต่ตรอง กลั่นกรองเป็นความรู้ในการคิดเชิงเหตุผล การแก้ไขปัญหา จินตนาการถึงทางเลือกได้ บุคคลจึงเกิดการรับรู้และเข้าใจสิ่งต่างๆอย่างรวดเร็ว มีผลการเรียนรู้ที่ดี (มนต์จันทร์ สิริจันทร์, 2547; วรรธน์ อภินันท์กุล, 2548; วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา, 2545) นอกจากนี้ เมื่อบุคคลปฏิบัติสมาธิจนมีคลื่นสมองต่ำ ย่อมมีพลังแห่งความรักความเมตตาที่ยิ่งใหญ่ที่มีผลในการชำระล้างความคิด ความรู้สึกทางลบ เช่น ความ

กลัว ความวิตกกังวล ฯลฯ ให้ค่อยๆ ว่างไปจากจิตใจ (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2535) จึงมีจิตใจมั่นคง จนไม่หวาดกลัวต่อปัญหาที่พบเจอในชีวิต สามารถเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น มีมุมมองชีวิตที่เปลี่ยนไปจากเดิม จึงสามารถหยุดคิดถึงปัญหาในทางลบหรือการแพร่กระจายของความเสียหายได้

2. การมีภาพพจน์ที่ดีต่อตนเอง ผู้มีภาพพจน์ต่อตนเองด้านบวก แสดงออกโดยมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อแผ่ความรู้สึกที่ดีงามนี้ไปยังผู้อื่นด้วย ยอมรับถึงความสามารถที่แตกต่างจากผู้อื่น ไม่จำเป็นต้องนำตนเองไปเปรียบเทียบกับผู้อื่น การเห็นคุณค่าในตนเองส่งผลสำคัญต่อความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (กนกวรรณ ออบเชย, 2550; อติวรรณ อภิรักษ์ชาคร, 2550) ผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มองโลกบวก มีความคิดสร้างสรรค์ จึงมีแนวโน้มจัดการกับปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาได้ ถูกต้องเหมาะสม สามารถให้กำลังใจตนเองเมื่อเผชิญปัญหาและอุปสรรค รู้จักขจัดความเครียดที่ขัดขวางความคิดสร้างสรรค์ ไม่ย่อท้อหรือหลีกเลี่ยงปัญหาอุปสรรคง่ายๆ (รัชนิษฐ์ แก้วคำศรี, 2545) การสร้างภาพพจน์ที่ดีต่อตนเอง ทำได้โดยใช้คำพูดด้านบวกกับตนเองและผู้อื่น รวมถึงการใช้คำพูดบวกควบคู่ไปกับการฝึกจินตนาการในสถานะที่สมองมีคลื่นสมองต่ำ ซึ่งเป็นสภาพที่จิตใจสำนึกสามารถซึมซับหรือรับข้อมูลใหม่ๆ เข้าไปได้อย่างรวดเร็ว (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2542) ดังนั้นจึงเปลี่ยนภาพพจน์ที่ดีได้อย่างง่ายดาย เสมือนอาศัยจิตใจสำนึกมาช่วยสร้างนิสัย หรือพฤติกรรมใหม่ๆ ด้วยตนเอง (ดลลชา นรินทรางกูร ณ อยุธยา, 2547)

3. การให้พลังทางบวก เป็นการใช้ความคิด คำพูดหรือการกระทำที่ทำให้ตัวเราและผู้อื่นมีพลังทางบวกเพิ่มมากขึ้น บุคคลที่ได้รับพลังทางบวกมากย่อมกลายเป็นคนที่คิดด้านบวก ทำด้านบวกมาก (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2545) การให้พลังทางบวกสามารถแสดงออกด้วยพฤติกรรมต่างๆ คือ การยิ้ม การชม การสบตา การสัมผัส และการสวัสดิ์ ผลของการให้และรับพลังทางบวก ได้แก่ การยิ้มช่วยให้จิตใจผ่อนคลาย ลดความวิตกกังวล มีความมั่นใจ และสร้างมิตรภาพ (ละเอียด จงกลณี, 2546) การชมทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดกำลังใจที่จะเผชิญและต่อสู้ปัญหาต่างๆ การสบตา ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น เชื่อมั่นในตนเอง อยากทำสิ่งดีๆ ให้กับตนเองและคนรอบข้าง การสัมผัส ช่วยถ่ายทอดพลังแห่งความรัก ความอบอุ่นให้แก่ผู้รับ การสวัสดิ์สร้างความเคารพตนเองและผู้อื่นมากขึ้น สร้างและรักษาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2545) เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการให้และการรับพลังทางบวกส่งผลโดยตรงต่อการคิดและกระทำด้านบวก ผู้มีความคิดด้านบวกจะมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ชอบความท้าทาย สามารถเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส ทุกวินาทีเป็นสิ่งมีคุณค่าที่ต้องใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2545) ซึ่งการคิดด้านบวกมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (อาทิตา กลีบเพิ่มพูล, 2549)

4. การฝึกฝนและการปฏิบัติ แนวคิดนี้ โอฮิวแมนนิสให้ความสำคัญเรื่องการฝึกฝนและการปฏิบัติ เพราะเชื่อว่าความสำเร็จของคนขึ้นอยู่กับกรปฏิบัติตนถึง 95% ส่วนที่เหลืออีก 5% เป็นเรื่อง

ทฤษฎี การปฏิบัติซ้ำๆ เป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส (เกียรติกวีวรรณ อมาตยกุล, 2545) เช่นเดียวกับทฤษฎีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคที่เน้นให้บุคคลทำกิจกรรมซ้ำๆ หลายๆ ครั้ง ซึ่งจะกลายเป็นส่วนหนึ่งในโครงสร้างนิสัย และยังแข็งแกร่งมากขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคเป็นสิ่งที่ต้องฝึกซ้ำแล้วซ้ำอีก (Stoltz, 1997) จึงจะเกิดผลสำเร็จ เช่น การตระหนักรู้ถึงวิกฤตที่เกิดขึ้น ถ้าได้มีการฝึกฝนเพียงช่วงเวลาไม่นานจะสามารถสังเกตเห็นแล้วได้ตอบหรือรับมือกับปัญหาอุปสรรคอย่างรวดเร็วและได้ผล การปฏิบัติสม่ำเสมอจนกลายเป็นชีวิตประจำวันช่วยฝึกสมองอยู่ตลอดเวลา ทำให้มีความคิดและความจำที่ดี เมื่อเราได้ปฏิบัติซ้ำๆ เราจะเป็นอย่างที่เราทำอยู่เสมอ (We are what we repeatedly do) ผลการปฏิบัติและฝึกฝนทำให้นบุคคลมีความสามารถมากขึ้น เก่งขึ้นเรื่อยๆ และมีความสุขขึ้นเรื่อยๆ ด้วยตัวเอง

สำหรับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีความเหมาะสมในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค กล่าวคือ แนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันเชื่อว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มิชีวิตชีวา เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ที่ผู้เรียนประมวลความรู้เดิมเข้ากับประสบการณ์เรียนรู้ใหม่ สร้างความรู้ใหม่จากสิ่งที่ได้เรียนรู้ นั้น โดยการเรียนรู้เกิดขึ้นผ่านกระบวนการทางสังคม ที่ผู้เรียนได้พูดคุยอภิปราย ร่วมวินิจฉัย ค้นหาความหมายร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ให้ผลป้อนกลับกันและกัน (Smith and MacGregor, 1992) การเรียนรู้ร่วมกันจึงเป็นการเชื่อมต่อพลังสมองระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน โดยมีการวางแผนทำงานร่วมกัน มีการร่วมมือกันเป็นองค์ประกอบสำคัญซึ่งประกอบด้วย การพึ่งพาอาศัยกัน การมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ มีทักษะทางสังคม และกระบวนการกลุ่ม (Johnson and Johnson, 2000) ด้วยลักษณะเด่นของแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันสามารถส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค กล่าวคือ

1. แนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Ingleton, Double and Rogers, 1969) ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงเพราะเป็นผู้ลงมือทำกิจกรรมเอง แสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ มีโอกาสคิด ทดลอง ค้นคว้าความรู้ต่างๆ และได้ค้นพบด้วยตนเอง ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม จึงช่วยให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง จดจำได้ดี (เยาวพา เดชะคุปต์, 2522) ด้วยเหตุนี้การเรียนรู้ร่วมกันจึงช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (อารีรักษ์ มีแจ้ง, 2547) ในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค ผู้เรียนร่วมแลกเปลี่ยนความคิด สะท้อนประสบการณ์ ร่วมหาคำตอบและถกเถียงเหตุผล ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรับฟังความเห็นที่แตกต่างเพื่อพิจารณาแนวทางที่ดีที่สุด ซึ่งเป็นพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล ในการเผชิญฟื้นฝ่าอุปสรรค วิเคราะห์ทางเลือกที่สร้างสรรค์และมีทางเป็นไปได้ และเปิดมุมมองในการแก้ไขปัญหาให้มากขึ้น

2. แนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน ให้ความสำคัญกับการร่วมมือกัน ประกอบด้วย การพึ่งพา

อาศัยกันเพื่อความสำเร็จกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ ใช้ทักษะการทำงานในกลุ่มย่อย และใช้กระบวนการกลุ่ม องค์ประกอบเหล่านี้ช่วยฝึกฝนให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเดินทางร่วมกันในการเรียนรู้ได้อย่างดี รู้สึกเป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้และทำให้การเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความหมายกับทุกคน จึงช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (สารีพันธุ์สุภวรรณ, 2545) นอกจากนี้ การร่วมมือกันยังช่วยให้ผู้เรียนที่มีความต่างกัน พยายามพัฒนาและดึงความสามารถในด้านต่าง ๆ ออกมาเพื่อให้สามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้ (วินิจ เกตุจำ และคมเพชร นัทรสุภกุล, 2522) เช่น การคิด การอภิปราย การจดบันทึก การสื่อสารพูดอธิบาย การนำเสนอ ฯลฯ ความสามารถเป็นเครื่องมือของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (Stoltz and Weihenmayer, 2006) และยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง

3. แนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน ให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกัน การทำงานเป็นกลุ่มย่อย (Barkley et al., 2005) ซึ่งผู้เรียนเป็นผู้มีความรู้ มีความหลากหลายในพื้นฐานชีวิต จึงเกิดเป็นส่วนเสริมเติมเต็มที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการ กลยุทธ์การจัดการปัญหา ทางออกของปัญหาที่เหมาะสมถูกต้อง ผู้เรียนจึงเกิดการเรียนรู้จากความช่วยเหลือกันและกัน (Bruffee, 1992) ในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค เพื่อนจะช่วยสะท้อนกลับภาพรวมพฤติกรรม การตอบสนองต่ออุปสรรคและวิธีการแก้ไขปัญหา (Stoltz and Weihenmayer, 2006) ประสบการณ์เรียนรู้ในกลุ่มย่อยช่วยหยุดความคิดเลวร้ายเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ผู้เรียนได้รู้ว่าผู้อื่นก็มีปัญหาอุปสรรคเช่นกันหรืออาจหนักหนากว่าตน จึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยเบี่ยงเบนความหมกมุ่นเกี่ยวกับเคราะห์ร้ายของตนเอง

ทั้งแนวคิดนี้โอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันสามารถเชื่อมโยงและสนับสนุนซึ่งกันและกันนำไปสู่การเพิ่มความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคได้ กล่าวคือ แนวคิดนี้โอฮิวแมนนิสมีจุดเด่นที่การพัฒนาแต่ละคนให้มีคลื่นสมองต่ำ สามารถดึงพลังปัญญามาใช้ได้สูงสุด มีความสงบเยือกเย็น มีความคิดสร้างสรรค์สูง มองโลกบวก มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เชื่อมมั่นในตนเองมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าแนวคิดนี้โอฮิวแมนนิสช่วยเพิ่มความสามารถที่จะเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ พฤติกรรม และการสื่อสารสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือชาวอารมณ์ (EQ) ได้อย่างดี และภายใต้กิจกรรมตามแนวคิดนี้ ทำให้เกิดบรรยากาศผ่อนคลาย แต่ตื่นตัวในการเรียนรู้ มีสติและสมาธิ การมองโลกบวก มีความเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น จึงช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ร่วมกันสมาชิกมีการยอมรับนับถือ ให้เกียรติกัน สนับสนุนกันและกันในการเรียนรู้ ช่วยบริหารสมาชิกกลุ่มเมื่อมีความเห็นไม่ตรงกันและต้องหาข้อสรุปร่วมกัน การคิด วิเคราะห์ข้อค้นพบอย่างมีสติ แต่อย่างไรก็ตามการทำงานกลุ่มของผู้เรียน มักพบปัญหาที่ผู้เรียนขาดความรับผิดชอบหรือเกี่ยงงาน ในกิจกรรมการศึกษานอกระบบในการวิจัยนี้ จึงนำแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันซึ่งมีจุดเด่น คือ ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือกระทำ ทุกคนอยู่ภายใต้เงื่อนไขการเรียนรู้ร่วมกันทั้ง 5 ประการ คือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน มีความรับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่ม มีการใช้ทักษะทางสังคม และใช้กระบวนการ

กลุ่มเพื่อให้งานสำเร็จ ซึ่งในการเรียนรู้ร่วมกันต้องมียุทธศาสตร์ประกอบครบถ้วนจึงมีความแตกต่างจากกิจกรรมกลุ่มทั่วไป ผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้ใหม่ๆผ่านกระบวนการทางสังคมที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้ ความคิด สะท้อนความรู้สึกและประสบการณ์ แสดงให้เห็นว่าแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เน้นย้ำกระบวนการกลั่นกรองข้อมูล การคิด การวิเคราะห์ การตีความทางปัญญา ซึ่งช่วยเพิ่มความสามารถทางปัญญาหรือเชาว์ปัญญา (IQ) ของผู้เรียน ภายใต้การเรียนรู้ร่วมกันนี้ ผู้เรียนได้ลงปฏิบัติและฝึกฝนด้วยตนเอง กลุ่มทำให้สมาชิกได้สะท้อนกลับพลังทางบวกหรือพลังแห่งความรักต่อกัน เกิดการสร้างกำลังใจซึ่งกันและกัน ทำให้บรรยากาศการเรียนรู้ที่น่ารื่นรมย์ อิทธิพลของกลุ่มเป็นแรงผลักดันให้สมาชิกย้อนกลับมาทบทวนความคิด ความเชื่อเดิมเพื่อเปลี่ยนแปลงในทิศทางบวก การทำงานร่วมกันทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง ได้แสดงความสามารถจึงก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ สร้างวินัยและความรับผิดชอบ สมาชิกกลุ่มที่ต่างให้พลังทางบวกเป็นสภาพแวดล้อมที่มีคลื่นสมองต่ำ จึงสามารถเรียนรู้อย่างรวดเร็วและทำงานร่วมกันมีประสิทธิภาพ กล่าวโดยสรุปว่า ทั้ง 2 แนวคิดต่างเป็นหลักการที่สนับสนุนกันและสามารถผสมผสานเข้ากันในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอกระบบได้อย่างกลมกลืน ทำให้เกิดการพัฒนานักเรียนในของบุคคลถึง 2 ส่วนคือ เชาว์ปัญญา (IQ) และ เชาว์อารมณ์ (EQ) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (Stoltz, 1997)

จากลักษณะปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนดังได้กล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษาที่ไม่สูงนัก ซึ่งสถาบันการศึกษาเอกชนเป็นส่วนสำคัญที่จะจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักศึกษา สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 ที่กำหนดการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ (3) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งกลุ่มเป้าหมายที่นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนชั้นปีที่ 1 เพราะจุดเริ่มต้นของการพัฒนาควรเริ่มตั้งแต่เมื่อนักศึกษาเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ เพื่อให้เขานำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการเพิ่มความสามารถในการเรียน ทักษะชีวิต แก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน การปรับตัวและความสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง มีความมั่นคงทางจิตใจที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง รวมถึงเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้นักศึกษาอดทน มุ่งมั่นสู่เป้าหมายการศึกษาและการประกอบอาชีพ และผสมผสานเข้าในวิถีชีวิตของตน

นอกจากนี้ นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนชั้นปีที่ 1 อยู่ในช่วงการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน จึงพบปัญหาอุปสรรคอย่างเด่นชัดและมีผลสืบเนื่องถึงอนาคตการศึกษาและการประกอบอาชีพ นั่นคือ ปัญหาด้านการเรียน เนื่องจากเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากสังคมการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนจำนวนมากมีผลการเรียนที่ผ่านมากไม่คืนัก ลักษณะปัญหาที่พบ ได้แก่ ผลการเรียนตกต่ำเนื่องจากเรียนไม่ทันเพื่อน ทำให้เสีย

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ห้องสมุดงานวิจัย
วันที่..... 17 ก.ค. 2555
เลขทะเบียน..... 247799
เลขเรียกหนังสือ.....

กำลังใจ ไม่สามารถจับประเด็นคำบรรยายผู้สอนได้ พื้นฐานความรู้ไม่เพียงพอทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง การเตรียมพร้อมสำหรับการเรียนวิชาต่างๆ ฯลฯ

“ เพื่อนในห้องคุยกัน อาจารย์ก็สอนเข้าใจยาก พื้นฐานเดิมภาษาอังกฤษไม่ดี” (เซาวลิต จันอุละ, สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2551)

“ สมารถในการเรียนไม่ดี วิธีการสอนเข้าใจยาก จดไม่ได้ พื้นฐานความรู้เดิมไม่ดี ปัญหาการทำงานกลุ่ม ” (จารุพร ไร่ทับทิม, สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2551)

“ การเรียน ทำไงให้ได้เกรดดีๆ เรียนในมหาวิทยาลัยต้องพึ่งตัวเอง รับผิดชอบมากขึ้น รายงานในมหาวิทยาลัยยากกว่าต้องใส่ความคิดลงไปด้วยถึงจะแตกต่าง ” (เบญจมาศ ศิริพันธ์, สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2551)

“ กังวลเริ่มต้นยังไง อ่านหนังสือมากแค่ไหน เรียนไม่ทันเพื่อน เรื่องเกรดอีกจะออกเป็นไง” (วิมลรัตน์ โรจนธรรมเจริญ, สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2551)

ปัญหาด้านอนาคตและอาชีพ ลักษณะปัญหาที่พบ ได้แก่ ยังไม่สามารถค้นพบความสนใจทางอาชีพที่ชัดเจนจึงต้องย้ายคณะเรียน กลัวเรียนไม่จบ ฯลฯ ปัญหาด้านสังคม ทั้งการคบเพื่อน เพื่อนต่างเพศ รุ่นพี่ และผู้สอน ลักษณะปัญหาที่พบ ได้แก่ ปัญหาการปรับตัวกับบุคคลรอบข้าง การวางตัว การชักจูงในทางไม่เหมาะสม ฯลฯ

“ นิสัยต่างกัน เพื่อนเห็นแก่ตัว ถูกคนอื่น ลอกการบ้าน ก็แก้ปัญหาโดยเลิกคบ ชอบเพื่อนใจถึง ” (เบญจมาศ ศิริพันธ์, สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2551)

“ เพื่อนลอกการบ้าน ไม่ค่อยพอใจเวลาเพื่อนสนใจเพื่อนต่างเพศ ” (จารุพร ไร่ทับทิม, สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2551)

“ ปัญหาตัวเองคือเรื่องความรัก ถูกมองว่าเจ้าชู้ เพื่อนชอบชวนไปเล่นเกม แล้วไปไม่ถูกเวลา ไม่ทำการบ้านเลย” (อศวิน เกษมไพบูลย์, สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2551)

“ ห่างจากแฟน ก็มีงานจริงๆ ชอบอยู่กับคอมพิวเตอร์ มีปัญหาเพื่อนไม่ให้ความร่วมมือกับงานกลุ่ม เพื่อนชอบชวนเที่ยว ชวนดื่ม ” (พงศกร ไตรรงค์ถาวร, สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2551)

ปัญหาด้านสุขภาพจิต ลักษณะปัญหา เช่น ความเครียด ความวิตกกังวล ความไม่พอใจในตนเอง ฯลฯ

“ เครียดความคาดหวังในครอบครัว แข่งขันในหมู่คนในครอบครัว.” (พงศกร ไตรรงค์ถาวร, สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2551)

“ต้องปรับตัวเพราะเรียนหนักขึ้น เพื่อนแยกกลุ่มไปกลุ่มอื่น ทำไมไม่รู้ เลยต้องไปกลุ่มใหม่” (ธีรพงษ์ เปลียนสุภาพ, สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2551)

ซึ่งปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาวดี เหล่าพูนสุข (2539) ที่ศึกษาปัญหาการปรับตัวและสุขภาพจิตของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนมาก มีปัญหาการปรับตัวด้านอนาคตอาชีพและการศึกษา ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านกิจกรรมทางสังคมและนันทนาการ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านศีลธรรมและศาสนา ด้านอารมณ์และส่วนตัวในระดับปานกลาง และมีปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย ปัญหาด้านการเงิน ในระดับเล็กน้อย

นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 15 ได้ระบุให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้ง 3 รูปแบบก็ได้ นั่นคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดให้ผู้เรียนในระบบโรงเรียน มักออกมาในรูปแบบการพัฒนา นักศึกษาในลักษณะส่วนเสริม ส่วนเพิ่ม ส่วนเติมเต็มและส่วนพัฒนา ในด้านความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ ด้านสติปัญญา การคิดวิเคราะห์ ด้านสังคมโดยพัฒนาทักษะในการทำงาน มนุษย์สัมพันธ์ ด้านอารมณ์ โดยเน้นทำความเข้าใจอารมณ์ตนเอง ปรับและควบคุมอารมณ์ ด้านเอกลักษณ์ เพื่อพัฒนาความสนใจในอาชีพและการวางแผนอาชีพ ด้านร่างกายโดยพัฒนาทักษะในการรักษาสุขภาพ ภาย สุขภาพจิต และด้านคุณธรรม (สำเนา ขจรศิลป์, 2538)

สถานที่จะจัดการศึกษาแต่ละแห่งมีวิสัยทัศน์และนโยบายต่างกัน ถ้าสถานที่จะจัดการศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนอย่างจริงจัง ย่อมช่วยให้นักศึกษาได้รับทั้งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสม ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลนี้มาใช้พิจารณา เพื่อติดต่อขอความอนุเคราะห์สถานที่จะจัดการศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ซึ่งมีแผนพัฒนาผู้เรียนทั้งระยะสั้นและระยะยาวอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน เพื่อตอบปัญหาการวิจัยว่ารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน ควรมีลักษณะอย่างไร มีปัจจัยและปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงอย่างไร เพื่อเป็นรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่สามารถปูพื้นฐานชีวิตที่ดีให้กับผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน

2. เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส และการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชน

3. เพื่อทดลองใช้และศึกษาปัจจัย ปัญหาจากการใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญ และฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน

สมมุติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกัน โดยที่กิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาร่างกาย จิตใจ รวมถึงความรู้ทางวิชาการ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค สำหรับงานวิจัยการเรียนรู้ร่วมกันแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและผู้สอน การอภิปราย ทำงานร่วมกับเพื่อน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เป็นกิจกรรมสำคัญของการเรียนรู้ร่วมกัน มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาความรู้และทักษะ ช่วยปรับเปลี่ยนทัศนคติและมุมมองต่อปัญหาอุปสรรค งานวิจัยที่ใช้เป็นพื้นฐานการตั้งสมมุติฐาน มีดังนี้

วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา (2538) ศึกษาผลการฝึกอาสาสมัครและสมาธิตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสต่อการเพิ่มความเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีในสถานสงเคราะห์หญิงบ้านเกร็ดกระการ พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีสภาพอารมณ์ด้านบวก มีพฤติกรรมที่แสดงถึงความเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

สมศักดิ์ เจริญศรี (2543) ศึกษาเรื่องผลการ สอนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนแบบทางไกล พบว่า นักศึกษาที่ผ่านการสอนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเห็นคุณค่าในตนเอง สูงกว่านักศึกษาที่มีการเรียนการสอนแบบปกติ

สุมิตร ถิ่นปัญญา (2545) ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์เรื่องไฟฟ้า กระแสตรงโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อยู่ในระดับดี

อารีรักษ์ มีแจ้ง (2547) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการสอนกลวิธีการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมงานเพื่อส่งเสริมผลการเรียนรู้การอ่านสำหรับนิสิตนักศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ หลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง

ญาณิกา สวัสดิ์พงศา (2549) ศึกษาการพัฒนาชาวอารมณ์ เหตุผลเชิงจริยธรรมและ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้วยการฝึกสมาธิ พบว่า ภายหลังการฝึกสมาธิ ผู้ที่

ได้รับการฝึกสมาธิมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูงกว่าก่อนฝึกสมาธิ และมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในทุกมิติสูงขึ้น

อาทิตา กลับเพิ่มพูล (2549) ศึกษาการมองโลกในแง่ดี บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค:ศึกษาเฉพาะกรณีหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่ง พบว่าการมองโลกในแง่ดีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

กนกวรรณ อบเชย (2550) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง บุคลิกภาพ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และความสำเร็จในอาชีพของผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม พบว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

อดิวรรณ อภิรักษ์ชาคร (2550) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองและความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของพนักงานไทยในบริษัทข้ามชาติ พบว่า พนักงานที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงมีระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูงกว่าพนักงานที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ

รัชภูมิ แพงมา และคณะ (2551) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ความรู้สึกเป็นอิสระในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง ความกระตือรือร้น ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น

Wu (1991) ศึกษาประสิทธิภาพการเรียนรู้แบบร่วมงานที่มีต่อการเรียนทักษะการเขียนของนักศึกษาจีนในได้หวัน พบว่า กลุ่มทดลองมีพัฒนาการในการเขียนดีขึ้นและมีทัศนคติในทางบวกต่อการเขียนและต่อผู้สอน

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. นักศึกษาที่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคจะมีคะแนนจากแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค จากผลการทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรม สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักศึกษาที่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคจะมีคะแนนจากแบบทดสอบวัดความรู้เรื่องความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค จากผลการทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรม สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม
3. นักศึกษาที่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิด

นี้โอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคจะมี
คะแนนจากแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค สูงกว่ากลุ่มควบคุม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษา คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน ระดับชั้นปีที่ 1

2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

2.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิด

นี้โอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน

2.2 ตัวแปรตาม คือ คะแนนจากแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค
คะแนนจากแบบทดสอบวัดความรู้เรื่องความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค คะแนนจาก
แบบสังเกตพฤติกรรมวัดกระบวนการทำงานในกลุ่มย่อย ผลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนตามแนวคิดนี้โอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญ
และฟื้นฝ่าอุปสรรค ในด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหาความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้และเทคนิค บทบาท
ของผู้เรียนและผู้สอน การนำไปประยุกต์ใช้ และการประเมินโดยภาพรวม

คำจำกัดความในการวิจัย

รูปแบบ หมายถึง กรอบที่กำหนดขึ้นไว้เป็นหลักหรือแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการ
เรียนรู้ รูปแบบในการวิจัยเป็นแนวปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกันซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการเรียน
การสอน การจัดประสบการณ์เรียนรู้ ประเมินผลการเรียนรู้และประเมินกระบวนการ บทบาท
ผู้สอน และบทบาทผู้เรียน

กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง การประมวลความรู้ หลักการ ทฤษฎี
แนวคิด ทักษะ ประสบการณ์ทั้งปวงมาจัดเป็นกิจกรรมการศึกษาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของ
ผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ทศนคติ โดยกระบวนการเรียนรู้เป็นรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกัน มุ่งเน้น
ให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาทางร่างกาย จิตใจควบคู่กับสติปัญญา เพื่อสร้างความแข็งแกร่งในเผชิญ
และฟื้นฝ่าอุปสรรค

แนวคิดนี้โอฮิวแมนนิส หมายถึง แนวคิดที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสุข
มีความสมบูรณ์ทุกด้าน ครอบคลุมถึงการมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง มีจิตใจมั่นคง สามารถควบคุม
ความคิดและการกระทำของตนได้ทั้งด้านจริยธรรมและคุณธรรม มีระเบียบวินัย พลังจินตนาการ
ความคิดสร้างสรรค์ และการเห็นคุณค่าในตนเอง พัฒนาจิตใจขั้นสูงสุดโดยมีความรักความเมตตา
ต่อผู้อื่นและสรรพสิ่งทั้งปวง และมีความรู้ทางด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยเริ่มจากการพัฒนา
รายบุคคลด้วยการทำให้กลั่นสมองดำและอ่อนคลาย จากการฝึกโยคะ เดินรำเกาซิกิ สมาธิหรือการ

ฝึกสติ การสร้างภาพพจน์ตนเองด้านบวก การให้พลังทางบวก และการเรียนรู้จากปฏิบัติและฝึกฝน ซึ่งเป็นการเสริมความมั่นใจทางจิตใจและปรับรูปแบบความคิดที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการเผชิญ และฟื้นฝ่าอุปสรรค

การเรียนรู้ร่วมกัน หมายถึง การเรียนรู้ที่มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยระหว่างนักศึกษาด้วยกันหรือระหว่างนักศึกษาและผู้สอนเพื่อพัฒนาความคิดและความรู้ที่มีความหมาย โดยมีองค์ประกอบการร่วมมือกันเป็นส่วนสำคัญ คือ การฟังพาดูอาศัยซึ่งกันและกัน การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด สามารถตรวจสอบความรับผิดชอบรายบุคคลและกลุ่มทำงาน การมีทักษะการทำงานกลุ่มย่อย และกระบวนการกลุ่ม นักศึกษาเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองพร้อมกันนี้ร่วมกับเพื่อนสมาชิกค้นหาความรู้ที่มีความหมาย แนวทางแก้ไขปัญหาหรือสร้างผลงานร่วมกัน ด้วยการอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมทำกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น

ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเผชิญกับปัญหาอุปสรรค ความทุกข์ทรมานหรือความยากลำบากที่ผ่านเข้ามาในชีวิต แล้วพยายามเอาชนะ ปรับเปลี่ยนแก้ไข ฟื้นฝ่าวิกฤตการณ์นั้นอย่างมีความหวัง มีกำลังใจ มุ่งมั่น ยืนหยัด ไม่ล้มเลิกโดยใช้ความแข็งแกร่ง ความพยายาม ความอดทนและศักยภาพที่มีอยู่เพื่อกระทำการกิจให้บรรลุผลสำเร็จ สามารถประเมินได้จากองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคตามแนวคิดของ Stoltz ประกอบด้วย 4 มิติ คือ การควบคุม การค้นหาสาเหตุและรับผิดชอบต่อปัญหา ผลกระทบที่จะมาถึง และความคงทน

มิติการควบคุม หมายถึง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองเพื่อให้ผ่านพ้นปัญหาอุปสรรค ความยากลำบากหรือเหตุการณ์เลวร้าย หรือความสามารถในการควบคุมสถานการณ์

มิติการค้นหาสาเหตุและรับผิดชอบต่อปัญหา หมายถึง นักศึกษาสามารถวิเคราะห์หาสาเหตุและสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอุปสรรคว่ามีสาเหตุมาจากอะไร ใครหรืออะไรเป็นต้นเหตุ ตนเป็นเจ้าของปัญหาและมีภาระรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตามมาในสัดส่วนเท่าใด โดยพิจารณาปัญหาจากตนเองและปัจจัยภายนอกเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้นำมาปรับปรุงแก้ไข

มิติผลกระทบที่จะมาถึง หมายถึง นักศึกษาวัดผลกระทบของปัญหาอุปสรรค ความยุ่งยากต่อการดำเนินชีวิตว่ามีมากน้อยเพียงใด อุปสรรคจะแพร่กระจายไปในส่วนอื่นๆของชีวิตเพียงใด

มิติความคงทน หมายถึง นักศึกษารับรู้ถึงความคงทนของปัญหาอุปสรรค สามารถรับมือกับความยืดหยุ่นของปัญหาอุปสรรคและพยายามจัดให้หมดไปอย่างถูกวิธี สามารถประเมินว่าปัญหาอุปสรรคนั้นอยู่ยาวนานเพียงใด สาเหตุของปัญหาอุปสรรคอยู่ยาวนานเพียงใด ทำอย่างไรจึงผ่านสถานการณ์นั้นเร็วที่สุดที่เป็นไปได้ และมีความอดทนต่อปัญหา

นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน หมายถึง นักศึกษาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ระดับชั้นปีที่ 1

สถานการณ์ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค หมายถึง ภาพรวมของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน

ปัจจัย หมายถึง องค์ประกอบหรือสถานการณ์ที่ใช้พิจารณาตัดสินก่อนนำกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้

ปัญหา หมายถึง สิ่งที่ทำให้การจัดกิจกรรมการศึกษาไม่บรรลุวัตถุประสงค์ หรือทำให้การจัดกิจกรรมไม่ราบรื่น ไม่น่าสนใจ มีความขัดข้อง สะดุด หรือหยุดชะงัก

กรอบความคิดในการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน ประกอบด้วยแนวคิดต่างๆ พอสังเขป ดังนี้

1. แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เชื่อว่าการพัฒนามนุษย์นั้นควรทำให้เขาเป็นคนที่สมบูรณ์หรือมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ จึงมีการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านแรก มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง เช่น การรับประทานอาหารที่เป็นธรรมชาติ การออกกำลังกายสม่ำเสมอที่บริหารทั้งอวัยวะภายนอกและภายใน ฯลฯ ด้านที่สอง มีจิตใจมั่นคง เข้มแข็ง เบิกบาน ประกอบด้วย การควบคุมความคิดและการกระทำของตนเอง การมีระเบียบวินัย การมีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านที่สาม มีการพัฒนาจิตใจขั้นสูงสุด มีความรักความเมตตาที่ยิ่งใหญ่หรือความรักไร้จำแนก และด้านที่สี่ มีความรู้ทางด้านวิชาชีพและวิชาการ รวมทั้งเน้นย้ำเรื่องการปฏิบัติซ้ำๆ หรือกระทำซ้ำๆ ให้เป็นการกระทำที่สม่ำเสมอในชีวิตประจำวัน (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2545) ด้วยความเชื่อพื้นฐานเหล่านี้ จึงหลอมรวมมาเป็นกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อพัฒนานักศึกษา ดังนี้

1.1 การทำให้คลื่นสมองต่ำ ผ่อนคลายเกิดหวังด้วยเสียงเพลง จินตนาการและทำสมาธิ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในคลื่นสมองของบุคคล ทำให้คลื่นสมองต่ำลง สงบลงจนกลายเป็นคลื่นอัลฟา มีการผ่อนคลายลึกลับ สมองซีกซ้ายและซีกขวาทำงานอย่างสมดุล ปราศจากความวิตกกังวลหรือความเครียดต่างๆ มีความจำดี ความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น ความคิดด้านบวกสูงขึ้น ความคิดและจินตนาการมีพลังอย่างสูง มีสมาธิสูง (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2547) เมื่อบุคคลมีสมาธิ ย่อมมีใจจดจ่ออยู่กับกิจกรรมหรือการแก้ปัญหาอุปสรรคอย่างคงทน ไม่วอกแวกกับข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กระทำอยู่ ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญที่ต้องการของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (สันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2545)

1.2 การมีภาพพจน์ตนเองด้านบวก ภาพพจน์ต่อตนเองมีความสัมพันธ์กับอารมณ์ความรู้สึก การกระทำ พฤติกรรม และความสามารถด้านต่างๆ การเปลี่ยนแปลงภาพพจน์ตนเอง

ทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงนิสัย ทักษะคิด บุคลิกภาพ ความสามารถ รวมทั้งการดำเนินชีวิตในทิศทางที่เหมาะสม การเปลี่ยนแปลงภาพพจน์ตนเองทำได้โดยใช้คำพูดด้านบวกกับตนเองและผู้อื่น รวมถึงใช้คำพูดด้านบวกควบคู่ไปกับการฝึกจินตนาการในสถานะที่มีคลื่นสมองต่ำ ซึ่งจิตใต้สำนึกสามารถซึมซับหรือรับข้อมูลใหม่ๆ เข้าไปได้อย่างรวดเร็ว จึงเป็นเสมือนนำพลังจิตใต้สำนึกมาช่วยสร้างนิสัย หรือพฤติกรรมใหม่ๆ ด้วยตนเอง (คลลชา นรินทรางกูร ณ อยุธยา, 2547) ผู้มีภาพพจน์ตนเองด้านบวกจะมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง มองโลกแง่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ มีแนวโน้มจัดการกับปัญหาอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาได้อย่างถูกต้องสมเหตุสมผล สามารถให้กำลังใจตนเองได้ ไม่ย่อท้อหรือหลีกเลี่ยงปัญหาอุปสรรคต่างๆ (รัชนิย์ แก้วคำศรี, 2545)

1.3. การให้พลังทางบวกหรือการให้พลังความรัก เป็นการใช้ความคิด คำพูด หรือการกระทำที่ทำให้ตัวเราและผู้อื่นมีพลังด้านบวกเพิ่มมากขึ้น โดยครอบคลุมถึง การยิ้ม การชม การสบตา การสัมผัส และการสวัสดิ์ การให้พลังทางบวกทำให้ตนเองและบุคคลรอบข้างคิดด้านบวก ทำด้านบวกเพิ่มมากขึ้น ผู้ที่มีความคิดด้านบวกมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ชอบความท้าทายจากอุปสรรคต่างๆ สามารถเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส เปลี่ยนโอกาสให้กลายเป็นโอกาสทอง ทุกวินาทีเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต้องใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2545)

1.4 การปฏิบัติและการฝึกฝน แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเชื่อว่า ความคิดและการกระทำเป็นตัวกำหนดอุปนิสัย คุณลักษณะ และชะตาชีวิตของเรา จึงเน้นย้ำการมีวินัยในตนเอง มีการปฏิบัติฝึกฝนซ้ำๆ ทำในสิ่งที่จำเป็นต้องทำอย่างสม่ำเสมอ เช่น การเดินรำเกาชิกิ การฝึกโยคะ อาสนะ การทำสมาธิ เป็นต้น เมื่อใดก็ตามที่เราได้ปฏิบัติซ้ำๆ เราจะเป็นอย่างที่เราทำอยู่เสมอ (We are what we repeatedly do) ผลการปฏิบัติและฝึกฝนทำให้บุคคลมีความสามารถมากขึ้น เก่งขึ้นเรื่อยๆ และมีความสุขขึ้นเรื่อยๆ ด้วยตัวเอง (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2545)

2. แนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน

แนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันมีลักษณะเป็นวิธีการเรียนที่จัดให้ผู้เรียนได้ร่วมทำงานเป็นกลุ่มย่อย โดยให้สมาชิกทุกคนรับผิดชอบต่อความสำเร็จของกลุ่มร่วมกัน สมาชิกช่วยกันทำงานให้สำเร็จโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน มีการร่วมคิด ร่วมทำงานอย่างเต็มความสามารถ มีการอภิปราย แสดงความคิดเห็นร่วมกันภายใต้บรรยากาศที่เคารพให้เกียรติกันและกัน จนกระทั่งงานบรรลุความสำเร็จ (Arend, 1994) หลักการเรียนรู้ร่วมกัน ประกอบด้วย ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เน้นการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย สมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องร่วมมือกันอย่างกระตือรือร้นในการทำงานให้ได้ตามวัตถุประสงค์และส่งเสริมให้ผู้เรียนแบ่งหน้าที่รับผิดชอบช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์เรียนรู้ ให้ความสำคัญกับการให้ผู้เรียนค้นหา ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง สมาชิกภายในกลุ่มแตกต่างกันทำให้ได้รับแนวคิด พื้นฐานชีวิตและประสบการณ์ที่หลากหลาย สมาชิกที่มี

ความสามารถแตกต่างกันสามารถช่วยเหลือกันในการดำเนินการกลุ่มได้ และผู้สอน มีบทบาทเป็น ผู้ร่วมเรียน ผู้อำนวยการควมสะดวกในการเรียนรู้ ไม่ใช่ผู้ควบคุม (Barkley et al., 2005; Bruffee, 1995; Imel, 1991; Ingleton et al., 1969; Wiener, 1986) หลักการเหล่านี้หลอมรวมเป็นองค์ประกอบ สำคัญของการเรียนรู้ร่วมกัน นั่นคือ การร่วมมือกัน Johnson and Johnson (1994) และ Johnson and Johnson (2000) อธิบายองค์ประกอบความร่วมมือกัน ดังนี้

1. การพึ่งพาอาศัยกันและกัน ความสำเร็จของสมาชิกและกลุ่มขึ้นอยู่กับกันและกัน ผู้เรียนต้องรับผิดชอบทำผลงานของคนให้ได้ผลดีที่สุดและต้องช่วยเหลือคนอื่นๆ ในกลุ่มด้วย
2. การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์แบบสนับสนุนเกื้อกูลใน กลุ่มสมาชิก ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเพียงพอ แลกเปลี่ยนแหล่งข้อมูลความรู้ที่จำเป็นรวมถึง วัสดุอุปกรณ์ เนื้อหาสาระอื่นๆ ทำทนายข้อสรุปและเหตุผลของสมาชิกเพื่อสนับสนุนการคิดที่มี คุณภาพสูงขึ้น ให้ผลป้อนกลับแก่เพื่อนสมาชิก
3. สามารถตรวจสอบความรับผิดชอบของสมาชิกรายบุคคลและกลุ่มทำงาน สมาชิก ต้องรับผิดชอบต่องานที่เป็นภาระของตน ทำให้สมบูรณ์และต้องช่วยเหลืองานของคนอื่นๆ ในกลุ่ม อย่างเต็มที่ ถือเป็นภารกิจที่ต้องตรวจสอบในประเด็นต่างๆ คือ ความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วม ทำงานอย่างเต็มที่ การลงมือทำงานตามภาระของตน การช่วยเหลือสมาชิกในการเรียนรู้
4. ทักษะทางสังคม ใช้ทักษะการทำงานในกลุ่มย่อย เพื่อให้มีการร่วมมือกันอย่างมี คุณภาพ รวมถึงสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เช่น การมีวินัยและความรับผิดชอบ การรู้จักไว้ใจผู้อื่น การสื่อสารที่ชัดเจน การยอมรับและสนับสนุนผู้อื่น การแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ ฯลฯ
5. กระบวนการกลุ่ม เป็นขั้นตอน วิธีการ ลักษณะพฤติกรรมในการดำเนินการกลุ่ม ซึ่งช่วยให้กลุ่มดำเนินไปอย่างราบรื่น เช่น การกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงาน การวางแผนการ ทำงาน การแสวงหาและรวบรวมข้อมูลที่จำเป็น การกำหนดขั้นตอนในการทำงาน การแบ่งงานและ มอบหมายงาน การประเมินผลและปรับปรุงงาน เป็นต้น

3. ทฤษฎีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค

ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคเป็นสิ่งที่สร้างความเข้มแข็ง แข็งแกร่ง ยืนหยัดต่อสู้กับปัญหาอุปสรรค ความท้าทายที่บุคคลต้องเผชิญในชีวิต (Stoltz, 1997) หรือเป็นความ อดทนเมื่อมีอุปสรรคและสามารถฝ่าฟันได้อย่างคนมีกำลังใจและความหวังอยู่เสมอ ริชาร์ด คี รัคคัล (2551) ได้อธิบายว่าเป็นความสามารถในการควบคุมวิกฤติ มีสติ มองวิกฤติมาจาก ปัจจัยภายนอกมากกว่าภายใน แต่ยินดีเข้าร่วมรับผิดชอบ ไม่ทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ และอดทน ต่อความยืดเยื้อของปัญหาได้ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคมีพื้นฐานทฤษฎีมา จากองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ 3 สาขา คือ จิตวิทยาการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีทางจิตวิทยา หลายทฤษฎี หลอมรวมเป็นองค์ความรู้เรื่องความต้องการของบุคคลในการควบคุมหรือมีอำนาจ เหนือชีวิตของตน สรีระสาขาวิทยา ศาสตร์แห่งสมอง ทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนถึงวิธีการก่อรูป และ

สิ่งที่เกิดขึ้นหลังการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค นิสัยของบุคคลเป็นเส้นขาดประสาทในบริเวณสมองส่วนจิตใต้สำนึก หากต้องการเปลี่ยนแปลงนิสัยของบุคคลทำได้โดยเลือกกิจกรรมหรือการปฏิบัติ แล้วปฏิบัติซ้ำๆ บ่อยๆ เพื่อให้ความคิดหรือการกระทำบีบอัดลงสู่จิตใต้สำนึกสม่ำเสมอ และเวชประสาทและภูมิคุ้มกันวิทยาการ อธิบายให้เห็นการเชื่อมโยงโดยตรงระหว่างวิธีการที่บุคคลตอบสนองต่อปัญหาส่งผลต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกาย จากแนวคิดพื้นฐานเหล่านี้ Stoltz (1997) ได้อธิบายว่าความสามารถในการเผชิญฟื้นฝ่าอุปสรรคประกอบด้วย 4 มิติ คือ มิติที่ 1 การควบคุม คือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองให้ผ่านปัญหาอุปสรรค ความยากลำบากหรือเหตุการณ์วิกฤติ หรือความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ มิติที่ 2 การค้นหาสาเหตุและรับผิดชอบต่อปัญหา เป็นการวิเคราะห์หาสาเหตุและปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของปัญหาว่ามีสาเหตุจากอะไร ใครหรืออะไรเป็นต้นเหตุของปัญหา เราเป็นเจ้าของปัญหาและมีภาระรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นในสัดส่วนเท่าใด มิติที่ 3 ผลกระทบที่จะมาถึง คือ การประเมินผลกระทบของปัญหาอุปสรรค ความยุ่งยากกว่ามีผลต่อการดำเนินชีวิตมากน้อยเพียงใด อุปสรรคเหล่านี้แพร่กระจายไปในส่วนอื่นๆ ในชีวิตเพียงใด มิติที่ 4 ความคงทน คือ การรับรู้ถึงความคงทนของปัญหาอุปสรรค ความอดทนต่อปัญหา ความสามารถรับมือกับความยืดหยุ่นของปัญหา และพยายามขจัดให้หมดไปอย่างถูกวิธี โดยประเมินว่าปัญหาอุปสรรคนั้นคงอยู่ยาวนานเพียงใด ทำอย่างไรจึงผ่านสถานการณ์นี้เร็วที่สุดที่เป็นไปได้

4. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันในการวิจัย มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 วางแผนการเรียนการสอน

4.1.1 ดำเนินการศึกษาเนื้อหาทั้งหมดในหลักสูตร ครอบคลุมถึงรายละเอียด

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการจัดกิจกรรม และแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน หลังจากนั้นจึงกำหนดเนื้อหาในการจัดประสบการณ์เรียนรู้

4.1.2 กำหนดวัตถุประสงค์เรียนรู้ ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่ 1 คือ

วัตถุประสงค์เรียนรู้วัดความรู้เรื่องทฤษฎีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค และส่วนที่ 2 คือ วัตถุประสงค์เรียนรู้วัดกระบวนการทำงานในกลุ่มย่อย โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมคิด พุดคุยเกี่ยวกับทักษะกระบวนการกลุ่มที่จำเป็น และควรได้รับความรู้เพิ่มเติม

4.1.3 กำหนดกิจกรรมเรียนรู้ ตัวงาน วัสดุอุปกรณ์ โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย การฝึกปฏิบัติรายบุคคลและเป็นกลุ่ม การใช้กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้และความรู้สึก การแก้ปัญหาร่วมกัน การสอนโดยเพื่อน การใช้กรณีศึกษา การจัดระบบข้อมูลในการนำเสนอ การใช้เกม การทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อยตามขั้นตอน การสร้างผลงานที่มีความชัดเจนร่วมกัน ฯลฯ การจัดกิจกรรมยึด

หลักองค์ประกอบของการเรียนรู้ร่วมกัน คือ การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การตรวจสอบความรับผิดชอบรายบุคคลและกลุ่ม ทักษะทางสังคม และกระบวนการกลุ่ม

4.1.4 กำหนดเกณฑ์ประเมินผล ประกอบด้วยการวัด 2 ส่วน คือ วัดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาทฤษฎีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค อยู่ในเกณฑ์ไม่ต่ำกว่า 80 % และวัดกระบวนการทำงานในกลุ่มย่อย อยู่ในเกณฑ์ไม่ต่ำกว่า 80 % โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพูดคุยเรื่องเกณฑ์ประเมินผล สรุปเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้เรียนและผู้สอน

4.1.5 ผู้วิจัยจัดระบบกลุ่ม มีแนวทาง ดังนี้

4.1.5.1 ขนาดของกลุ่ม กำหนดขนาดกลุ่มผู้เรียน 2-6 คน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างทั่วถึง ทุ่มเทในการรับผิดชอบของตน

4.1.5.2 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่ม เช่น ให้ผู้เรียนเลือกเพื่อนเอง วิธีจับสลาก สุ่มด้วยหมายเลข เป็นต้น

4.1.5.3 ลักษณะสมาชิกกลุ่ม ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกสมาชิกกลุ่ม เพราะพื้นฐานชีวิตและประสบการณ์ของสมาชิกแต่ละคนแตกต่างกัน กลุ่มจะได้รับแนวคิด มุมมอง การให้เหตุผลและวิธีการแก้ปัญหาหลายวิธีซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

4.1.5.4 การพบกลุ่ม กำหนดการพบกลุ่มต่อเนื่องเป็นเวลา 3 เดือน ตามแผนการฝึกอบรมพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค

4.1.5.5 กำหนดบทบาทสมาชิกในกลุ่ม ผู้เรียนมีอิสระบริหารกลุ่มเอง โดยเลือกสมาชิกทำหน้าที่ผู้บันทึก ผู้รายงาน ผู้นำ ผู้รักษาเวลา ผู้สังเกตการณ์ อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนต้องสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันทำหน้าที่ในกลุ่ม

4.1.6 จัดหาแหล่งเรียนรู้ ผู้เรียนร่วมจัดหาแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดแหล่งเรียนรู้สำคัญ คือ เพื่อนสมาชิกของผู้เรียนที่มีพื้นฐานชีวิต และประสบการณ์แตกต่างกันให้มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังแนะนำ ชี้นำการหาความรู้ต่างๆ เช่น หนังสือ บุคคลที่สามารถให้ข้อมูล เป็นต้น

4.1.7 จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยจัดสถานที่ที่เหมาะสม โต๊ะและเก้าอี้ถูกเคลื่อนย้ายได้ง่าย สะดวกต่อการฝึกปฏิบัติรายบุคคลและรายกลุ่ม รวมถึงการดำเนินกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันในรูปแบบต่างๆ เช่น การอภิปราย เกม การนำเสนอ ฯลฯ

4.2 การจัดประสบการณ์เรียนรู้

4.2.1 การเตรียมผู้เรียนก่อนการเรียนรู้ ปฐมนิเทศแนะนำผู้เรียนเรื่อง การจัดตั้งกลุ่มหลักและลักษณะการเรียนรู้ร่วมกัน ทักษะกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ลักษณะกิจกรรมและตัวงาน บทบาทหน้าที่รับผิดชอบของผู้เรียน บทบาทผู้อำนวยความสะดวก รวมถึงพูดคุยวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน การจัดประสบการณ์เรียนรู้ ใช้เวลา 3 ชั่วโมง เวลา 17.00-20.00 น.

4.2.2 การดำเนินการเรียนรู้ ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบ โรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญ และฟันฝ่าอุปสรรค โดยแบ่งเป็น การฝึกอบรมในห้องอบรมจำนวน 21 วัน ตั้งแต่เวลา 17.30-20.00 น. และมอบหมายให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ต่อเนื่องที่บ้าน รายบุคคล จำนวน 14 วัน วันละ 1 ชั่วโมง

ในการดำเนินการเรียนรู้ ในห้องฝึกอบรม ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ทุกครั้งที่เข้ารับการอบรม เป็นเวลา 1 ชั่วโมง ประกอบด้วย การฝึกให้มีกลิ่นสมองดำ ผ่อนคลายให้เกิดวังค้ด้วยเสียงเพลงและจินตนาการ การทำสมาธิ ฝึกโยคะ เดินรำเกาซิก การให้พลังทางบวก สร้างภาพพจน์ตนเองด้านบวก หลังจากนั้นรับการฝึกอบรมโดยใช้ทั้งแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและหลักการเรียนรู้ร่วมกันในการจัดกิจกรรม โดยหลักการเรียนรู้ร่วมกันประกอบด้วย การฟังพาสัยกันและกัน ปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ตรวจสอบความรับผิดชอบสมาชิกรายบุคคลและกลุ่ม ทักษะการทำงานกลุ่มย่อย กระบวนการกลุ่ม

สำหรับลำดับขั้นตอนในการดำเนินการเรียนรู้ มีดังนี้

ขั้นนำ ผู้สอนอธิบายวัตถุประสงค์กิจกรรม ขั้นตอน กติกา วิธีการร่วมกิจกรรม ลักษณะชิ้นงานที่มอบหมาย กำหนดกลุ่ม ผลงานที่คาดหวังจากผู้เรียน รวมถึงการจูงใจผู้เรียนเข้าสู่บทเรียน

ขั้นดำเนินการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือทำกิจกรรมตามขั้นตอนเอง เป็นการปฏิบัติทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม เข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกัน ได้แก่ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ ความรู้สึก การสอนโดยเพื่อน การแก้ปัญหา กรณีศึกษา การจัดระบบข้อมูล นำเสนอ การเล่นเกม บทบาทสมมุติ การร่วมกันสร้างรายงานหรือผลงานที่มีชัดเจน ฯลฯ

ขั้นสรุปผล ผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้ ข้อค้นพบ ประเด็นสำคัญที่ได้จากกิจกรรม เสริมแรงกันและกันในการเรียนรู้ รวมถึงมีการสะท้อนกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการปรับปรุงที่ดีขึ้น ผู้สอนชี้ประเด็นมุมมองสำคัญๆ เพิ่มเติมรายละเอียดที่ผู้เรียนได้พูดคุยกัน หรือชี้แนะแง่คิดมุมมองใหม่ๆ ให้พิจารณา

4.3. การประเมินผลการเรียนรู้และการประเมินผลกระบวนการ

การประเมินผลการเรียนรู้และการประเมินผลกระบวนการ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

4.3.1 ประเมินผลการเรียนรู้ โดยวัดผลงาน เป็นการประเมินที่มุ่งประเด็นที่ความสำเร็จของผู้เรียนและความรู้ที่ได้จากรายวิชา ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ผู้วิจัยประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจาก 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ด้วยแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ส่วนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ด้วยแบบทดสอบวัดความรู้เรื่องความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

4.3.2 ประเมินผลกระบวนการ เป็นการประเมินที่ต้องการให้ผู้เรียนแสดงกระบวนการหรือทักษะที่กำหนดไว้ มุ่งประเด็นที่การตรวจสอบกระบวนการทำงาน พฤติกรรมการทำงานในกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน ผู้วิจัยประเมินด้วยแบบแบบสังเกตพฤติกรรมวัดกระบวนการทำงานในกลุ่มย่อย

4.4 บทบาทของผู้เรียน

บทบาทผู้เรียนในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกัน มีดังนี้

4.4.1 ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ด้วยหลักการเรียนรู้ร่วมกัน คือ การพึ่งพาอาศัยกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ตรวจสอบความรับผิดชอบสมาชิกรายบุคคลและกลุ่ม ใช้ทักษะการทำงานกลุ่มย่อย และใช้กระบวนการกลุ่ม

4.4.2 มีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาที่กำหนดไว้ เช่น การปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส การพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความรู้สึก การแก้ปัญหา ร่วมกัน การวิเคราะห์ สรุปข้อมูล การสอนเพื่อน การเล่นเกม การแสดงบทบาทสมมุติ การร่วมกันสร้างผลงาน การหาข้อสรุปร่วมกันในตัวตน เป็นต้น

4.4.3 การจัดระบบข้อมูลเพื่อการนำเสนองาน ใช้ทักษะในการสื่อความหมาย

4.4.4 การสรุปความรู้ ข้อค้นพบ ประเด็นสำคัญ

4.5 บทบาทผู้สอน และการกำกับดูแลช่วยเหลือ

บทบาทผู้เรียนในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกัน มีดังนี้

4.5.1 อธิบายวัตถุประสงค์กิจกรรม ขั้นตอน กติกา พฤติกรรมหรือผลลัพธ์สุดท้ายที่ต้องการ กำหนดกลุ่ม อธิบายวิธีการประเมินผล

4.5.2 กำหนดตัวงาน มอบหมายงาน บริหารภายในห้องอบรมโดยภาพรวม สร้างเงื่อนไขการเรียนรู้ร่วมกันขึ้น

4.5.3 เป็นผู้อำนวยความสะดวก ซี่เนาะ เป็นผู้ร่วมเรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างบรรยากาศผ่อนคลายเอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซี่ประเด็นมุมมองสำคัญของกลุ่มผู้เรียน เพิ่มเติมรายละเอียดที่ผู้เรียนได้พูดคุย หรือซี่เนาะแ่งคิดมุมมองใหม่ๆให้พิจารณา ช่วยเหลือกลุ่มผู้เรียนให้เขาแก้ปัญหาเองได้

4.5.4 สังเกตการณ์ทำงานร่วมกันในกลุ่ม ความร่วมมือกันของผู้เรียน ความเข้าใจในตัวตนหรือเนื้อหาของผู้เรียน

5. การประเมินผล

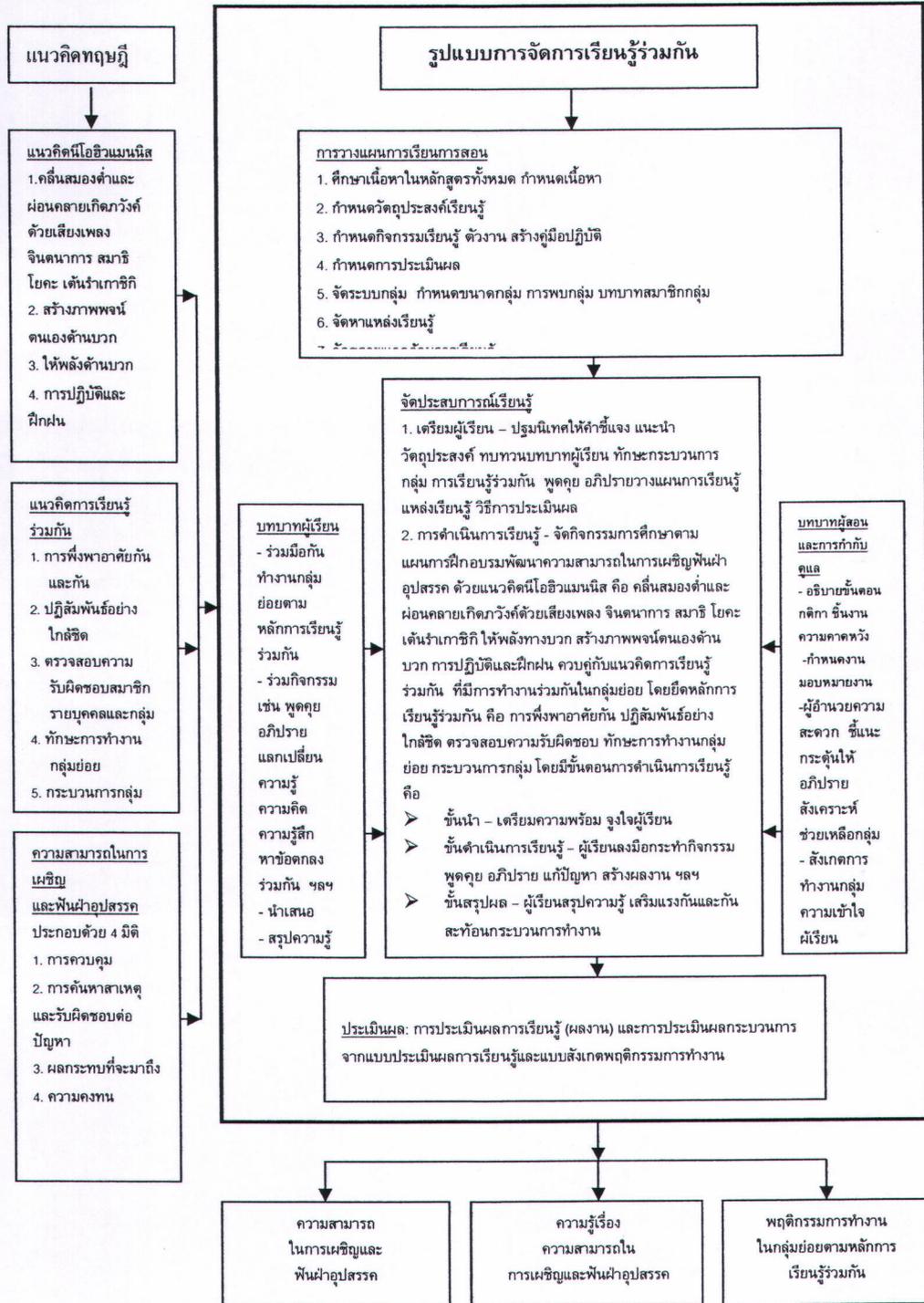
การประเมินผลในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้วิจัยประเมินผล 3 ส่วน ได้แก่

5.1 ประเมินความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค ด้วยแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากหลักการ ทฤษฎีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของ Stoltz (1997) จำนวน 48 ข้อ ครอบคลุมองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค 4 มิติ คือ การควบคุม การค้นหาสาเหตุและรับผิดชอบ ต่อปัญหา ผลกระทบที่จะมาถึง และความคงทน

5.2 ประเมินความรู้เรื่องความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค ด้วยแบบทดสอบวัดความรู้เรื่องความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค จำนวน 42 ข้อ ครอบคลุมเนื้อหาความรู้ในกิจกรรมการศึกษา

5.3 ประเมินกระบวนการทำงานในกลุ่มย่อย มุ่งเน้นตรวจสอบพฤติกรรมการทำงานในกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน ด้วยแบบแบบสังเกตพฤติกรรมวัดกระบวนการทำงานในกลุ่มย่อย จำนวนรวม 15 ข้อ

กรอบความคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน สามารถนำไปใช้ประยุกต์ใช้และบรรเทาปัญหาเยาวชนที่เกิดขึ้นจากการคิด การตัดสินใจ การกระทำที่ขาดประสบการณ์ การไตร่ตรอง ขาดความมุ่งมั่นและอดทน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาและความแข็งแกร่งทางจิตใจให้กับนักศึกษาและเยาวชนทั่วไปในสังคม

2. รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มเป้าหมายทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน สามารถปรับเนื้อหาสาระตลอดจนกิจกรรมให้สอดคล้องกับปัญหาที่เจาะจง หรือปัญหาทั่วไปที่เกิดในชีวิตประจำวันได้ จึงเป็นประโยชน์ทั้งต่อวงการศึกษและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร สถาบันต่างๆ

3. การนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคมาใช้ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยเพิ่มผลการเรียน ผลงาน ความสุข ความสำเร็จ ตลอดจนช่วยยกระดับประคองสุขภาพกายและสภาพทางจิตใจของผู้ประสบเคราะห์ร้าย ให้หันมาสร้างพลังบวกและกำลังใจให้กับตนเอง มองเห็นโอกาสจากสภาพการณ์เลวร้าย และต่อสู้ข้ามผ่านปัญหาอุปสรรคไปได้